

СТАНОВИЩЕ
за дисертационен труд
за получаване на научно-образователна степен “Доктор”
по професионално направление 3.3 Политически науки (Политология – Сравнителна
политология)

Автор на дисертационния труд: Антон Валериев Начев, докторант (редовна форма на обучение) в катедра „Политология“, СУ „Св. Кл. Охридски“;

Тема на дисертацията: „Европейските зелени партии и движения като фактор за европеизацията и модернизацията на българския политически процес след 1989 година“;

Автор на рецензията: проф. дн Татяна Томова; катедра „Публична администрация, СУ „Св. Кл. Охридски“.

1. Общо представяне на докторската дисертация.

Дисертацията на Антон Начев отговаря на формалните изисквания за разработване на подобен вид труд. Тя се състои от Увод, четири глави и Заключение. **Първа глава** изяснява основните понятия, с които авторът си служи в процеса на доказване на докторската си теза. Основният изследователски предмет на тази глава – идеологията на зелените, е изведена и обяснена във връзка с идеите за устойчивото развитие и тези за пост-материалните ценности на Ингълхарт. Въведени са и понятията „модернизация“ и „европеизация“ поради връзката на съвременните им измерения със зелената идеология. **Втора и трета глава** изследват развитието на европейските и на българските зелени движения. Проследено е превръщането на антисистемните (спрямо капитализма) движения в политически партии, включени в демократичния политически процес. **Четвърта глава** представя резултатите от изследване на случай в българската политика за защита на околната среда, свързан с имплементацията на европейската инициатива за Механизъм за справедлив преход .

Уводът определя целите, задачите и методите на изследователската работа. В нето експлицитно е формулирана работната хипотеза на докторантското изследване, според която „Европейските зелени партии и движения са централният фактор за модернизацията и европеизацията на българския политически процес в сферата на екологичните политики, но това се постига не само непосредствено, а и чрез политиките на Европейския съюз“. В

Заключението, където са формулирани основните изводи от изследването, работната хипотеза е потвърдена.

Дисертацията е разработена на основата на **представителна литература** – използвани са достатъчен брой библиографски източници на български и английски език, както и множество

електронни източници. Цитирането е добросъвестно и допринася за постигане на целите на дисертацията. Известна слабост на докторантското изследване е свързано с относително слабото позоваване на литература на български език в областта на екологичните политики. Като цяло преобладаващата част от използваната литература е от областта на традиционната политология. Ще си позволя да изразя съмнение, че политиките по принцип и в частност – тези в областта на екологията, биха могли да бъдат анализирани в рамките на основните понятия на демокрацията. Дотолкова доколкото екологичните политики са по-скоро маргинална част от изследователския обект, тази слабост може да бъде обяснена.

В тази връзка и въпреки като цяло положителното ми отношение към представения за становище дисертационен труд, ще си позволя да не се съглася с формулировката на целта на дисертационното изследване (стр. 8: „Целта на работата е да се установят инструментите за имплементирането на зелени идеи и политики“). Между така формулираната цел и разработката на практика няма съответствие. Самите изследователски задачи очертават различна изследователска цел, а именно „ изследване на ролята на зелените партии за формиране на дневния ред в областта на екологичните политики“. Именно тази изследователска цел смятам за постигната в значителна степен.

В съдържателно отношение дисертацията следва научната логика на преход от общо-теоретичното към конкретно-практическото знание: от изследване на зелените идеи, през изследване на политическото поведение на основните им организационни носители, до анализ на конкретни случаи от екологичната политика, на основата на която се правят изводи с теоретично значение.

Сред теоретичните обобщения най-големият успех на дисертацията е свързан с извода, че екологичните политики влизат в българския политически дневен ред не чрез българските политически партии, а чрез имплементацията (бих казала чрез включването) в европейските екологични политики.

Другият извод с теоретично значение, който е в ползрението на автора (поне според моя прочит) е свързан с тезата, че българските зелени партии се появяват в резултат на европеизацията и поведението им е насочено повече към участие в състезанието за власт, отколкото в създаването на екологичен политически дневен ред. За съжаление и двете тези са формулирани като отделни изречения и не са разработени достатъчно експлицитно. Дори не фигурират сред формулираните от автора приноси.

В изследователско отношение дисертацията има няколко силни страни:

- Изследван е генезисът и развитието на зелените идеи.
- Изследвано е дерадикализирането на зелените идеи и превръщането им в част от демократичния политически дневен ред.

- Проведено е детайлно изследване на създаването и развитието на зелените движения и партии в България.
- Като цяло интерес представлява и изследването на екологичните политики в България, предизвикани от европейските инициативи.

Като цяло в съдържателно отношение дисертацията е интересна и полезна заради големият обем систематизирана информация за процесите, свързани със зелените идеи и политики в България.

2. Актуалност:

Разработената проблематика е изключително актуална поне от няколко гледни точки:

- Зелените политики са хоризонтален принцип на европейските политики като цяло. Именно заради това и въпреки липсата на общностна компетентност в тази сфера, те имат изключително значение за европейския процес. Връзката на европеизацията със зелената идея е изключително важна за практиките на националното публично управление в ЕС. Актуалната Зелена сделка само засилва това значение на зелените идеи.
- Подкрепата за зелените идеи сред младите поколения и сред социалните слоеве, свързани с мобилността, се разширява непрекъснато. Това по естествен начин води до увеличаване на тежестта на екологичната тема в демократичния политически дебат.
- Зелените партии в България не са били обект на самостоятелно политологическо изследване.

3. Познаване на проблема и на литературния материал.

Антон Начев познава изследванията в областта на зелените идеи, както и тези в областта на поведението на зелените движения и партии. В работата си той демонстрира добро познание на политологическите понятия и методи.

Фактите, на основата на които са изградени приносите, са набрани чрез подходящи методи и не са манипулирани по никакъв начин. Освен това те са представени изчерпателно в съответствие с теоретичната логика, възприета от автора.

4. Научни и научно-приложни приноси.

В автореферата Антон Начев е формулирал 5 приноса на дисертацията си. От тях категорично мога да приема първите два – цялостно изследване на генезиса и развитието на българските

зелени партии и установяването на еднакъв път на европейските и българските зелени в прехода им от движение към партия.

Третият принос, поне от моя гледна точка, е неясно формулиран.

Четвъртият и петият принос биха били изключително значими, но те са по-скоро загатнати, отколкото разработени в дисертацията.

В същото време дисертацията има други приноси, които не са намерили място в самооценката. Най-важният сред тях е свързан с формирането на зелените политики в България не чрез участието във властта или чрез натиска на зелените партии, а чрез европеизацията. Всъщност зелените партии в България и политиките за опазване на околната среда имат един и същ генезис, но нямат силна пряка връзка помежду си.

Като цяло, въпреки известното разминаване между самооценката на приносите и моята оценка за тях, смятам приносите на дисертационното изследване за значими и ги приемам като основно доказателство за научно-изследователските умения на Антон Начев.

5. Личният принос

Дисертацията и изводите в нея са личен принос на Антон Начев. Не ми е известно подобно изследване да е публикувано.

6. Представената за публична защита дисертацията предизвиква следния въпрос:

Има ли неполитически организации, които влияят на българските политики в областта на екологията в по-голяма степен от зелените партии? Какъв е техният властови ресурс?

Въпросът не е за информация, той има отношение по-скоро към изследователските подходи към политиките.

Заключение.

Като имам предвид силните страни на дисертационното изследване и значимостта на приносите, препоръчвам на членовете на Научното жури да присъди на Антон Начев научно-образователната степен „доктор“ по професионално направление 3.3 Политически науки (Политология – Сравнителна политология).

12. 05. 2024

Проф. дн Татяна Томова